

## ZÁHORSKÁ KRONIKA

*Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.*

Ročník XXV.

Prosinec 1947.

Číslo 4.

Vychází každý měsíc mimo prázdniny v Hranicích. — Odpovědný zástupce listu Antonín Fréř v Dolním Újezdě u Lipníka n. Bečvou. Nákladem Okresní osvětové rady v Hranicích. — Tiskem knihtiskárny Jar. Strojila v Přerově.

# ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří, Pobečví a Oderských hor.

Ročník XXV.

Prosinec 1947.

Číslo 4.

**Obsah 4. čísla:** P. Jan Bombera: O staviteli lipenské zvonice. — Dr. Josef Skuttl: Dva drobné příspěvky k historiografii Hostýna. — Miloš Semeřád: Slovenské styky města Hranic v minulosti. — **Drobné zprávy:** Moravské chmelářství před čtyřiceti lety. — **Vlastivědná besídka mládeže:** Slavičský tunel (Fr. Jeřábek). — O božích mukách ve Stříteži. (J. Mikulík.) — Pověsti našeho kraje: Zebrák čarodějem. (Ze Lhoty.) — Zakletý myslivec. (Z Jezernice.) — Pohřbení za živa. (Z Veselíčka.)

*Záhorská kronika* vychází každý měsíc mimo prázdniny. — Ročně 10 čísel, roční předplatné 30 Kčs. Placení se děje složnými listky šek. úřadu č. M. - 116.900. Vydává Okresní osvětová rada v Hranicích. — Užívání novinových poštovních známek povoleno výnosem ředitelství pošt v Brně ze dne 7. prosince 1946, č. 1 A - 4-2370-9: 146.212.

*Vedoucí redakce:* Antonín Frel, Dolní Újezd u Lipníka n. Bečvou, jemuž budete též zasílány příspěvky.

*Redakční sbor:* B. Hajzner, B. Indra, Jan Krumplovič, M. Skácelík, Dr. Jos. Stojan a Dr. Bohuš Vybíral.

*Širší redakční kruh:* Antonín Brniák, Frant. Dumbrovský, Marie Ebnerová, Karel Koch, Frant. Michalica, Jaroslav Očenášek, Josef Skříteč, Antonín Souček, Jaroslav Štranc, Frant. Sustek, Dr. Artur Závodský, O. Zbořilová a Boh. Zdráhala.

*Administrace:* Okresní osvětová rada v Hranicích.

*Obálku* navrhl akad. malíř a sochař Ladislav Vlodek.

**Nákladem učitelského nakladatelství KOMENIUM, společnost s r. o. Brno, Leninova 34,** vyšlo v knihovně »Jitro«:

Knihovna »Jitro« přináší pečlivě vybrané knihy pro mládež za levné ceny.

● **Božena Němcová: Nejhezčí pohádky.** Vybral a upravil Vítězslav Šmejc. Z pohádek velké spisovatelky jsou v knize shromážděny opravdu ty nejpěknější. Obrázky od D. Landrové. Cena brož. Kčs 40—, váz. Kčs 52,50.

● **Václav Čtvrtek: Veselé pohádky** o pejskovi a kočičce, o strýci hrochovi, o loupežnicích a jiných lidech a zvířátkách. Obrázky ak. malíře E. Posledníka. Brož. Kčs 44—, váz. Kčs 56,50.

● **Václav Deyl: Vyzvědači.** Spisovatel vypravuje tři povídky z minulých století, plné dobrodružství. Obr. ak. malíře J. Lukeše. Brož. Kčs 48—, váz. Kčs 60,50.

● **M. a V. Lablerovi: Vyhráno.** Napsali dva spisovatelé — matka a syn. Podarilo se jim vytvořit působnou povídku o šťastném děství holčičky, rostoucí v starobylé Kutné Hoře. Obr. Miroslava Netíka. Brož. Kčs 48—, váz. Kčs 60,50.

● **Dominik Filip: Opuštěná země.** Spisovatel vede mladé čtenáře do tajemných opuštěných krajů pradávných Čech. Obrázky ak. malíře Jar. Dvořáčka. Brož. Kčs 70—, váz. Kčs 82,50.

● **Bohumil Říha: Na útěku.** Hrdinkou je patnáctiletá Stázka, venkovské děvče, které ztrácí domov. Ilustrace ak. malíře Jar. Lukeše. Brož. Kčs 38—, váz. Kčs 50,50.

● **Frant. Omelka: Blesky nad Beskydami.** Hrdinská kniha českého odboje proti vetřelcům za poslední války. Ilustrace ak. malíře F. Süsra. Brož. Kčs 60—, váz. Kčs 72,50.

P. Jan Bombera:

## O staviteli lipenské zvonice.

Za stavitele lipenské zvonice byl odborníky vždy pokládán vlašský mistr, jeden z těch, kteří roznášeli italské renesanční umění po celé Evropě. Ve službách české a moravské šlechty jich pracovala celá řada. Bohumír Indra ve článku »Kdo vystavěl renesanční zvonici v Lipníku n. B.? (Záh. kron. XIX, 45) právem uzavíral, že stavitelem je italský mistr Honz Maj Vlach, který se v době dokončení stavby zvonice zdržoval v Lipníku. Svědčí o tom zápis v hranicích registrech smluvních ke dni 9. listopadu 1609, kde mezi svědky při sňatku Antonína Targy s Ěvou, vdovou po nebožtíku Bartošovi Opavském, je na prvním místě podepsán »Mistr Honz Maj Vlach z města Lipníka.«  
Dodatkem k tomuto článku otiskl v Záh. kronice (XX, 38) Dr. Břet. Brzobohatý zprávu o zvonici lipenské, o níž psal již roku 1909 v »Hlasech z Pobečví« (XII, 15). Závěrem svého článku se zmiňuje, že dle lipenské účetní knížky »Registrum všech důchodův...« bylo v roce 1609 vydáno od stavby zvonice mistru Janu Vlachovi 170 R. Obě zprávy se tedy doplňují a mistra Jana (Maj) Vlacha možno považovati bezpečně za stavitele zvonice v Lipníku n. B.

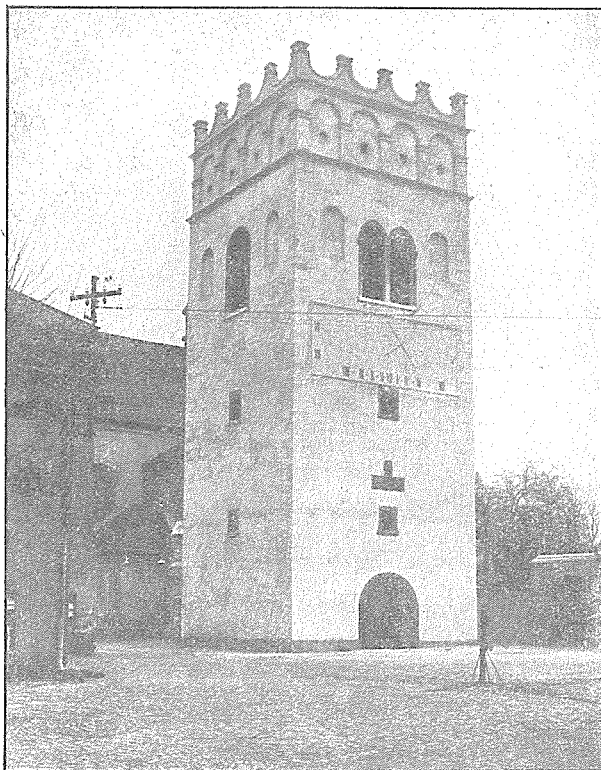
Honz Maj Vlach se v Lipníku (z neznámých důvodů) usadil trvale. Jeho pobyt v Lipníku n. B. nelze sice zatím doložit v letech 1610—1622, zato však zná mistra Jana Vlacha v celé řadě záznamů od r. 1623 nejstarší lipenská matrika (I). V některých vystupuje Jan Vlach dokonce jako otec, jindy jako kmotr při křtu nebo jako svědek při sňatku.

I. Otcem je nazýván Jan Vlach v těchto rodních zápisech:

1. 14. září 1625, dítě Ludmilla, otec Jan zedník Italus, matka Anna. Kmotří Barbora Zahradnice, Baltasar Zahradník (I, 16).



2. 24. dubna 1628, Jakub, otec Hans zedník murarius (sic), matka Anna, Kmotři Tomáš Čermák, Barbora Zahradnice z Lipníka (I, 29).
3. 29. ledna 1630 z města, dítě Jan, otec Jan Vlach, matka Anna. Kmotři Jan řemenář, Barbora Zahradnice (I, 40).
4. 9. ledna 1632 z města, dítě Adam a Eva, otec Hanz Vlach, matka Anna. Kmotři Balcar zahradník, Anna řemenářka (I, 47).



Renesanční zvonice v Lipníku n. B.

II. Kmotrem při křtu sv. je Jan Vlach často. Z toho vysvitá, že byl osobou známou a váženou.

Po prvé v lipenské matrice vůbec přichází jako kmotr při křtu Matěje, syna Matěje Schwertliha a Mariny »Jan Zed-

ník a manželka Anna« 19. února 1623. (I, 1.) Kmotrem je 11. 4. 1626 Salomeně, dceři Jana Jakubků a Margarety »Joannes Vlach Lipnicensis«. (I, 19.) »Joannes Vlach, faber murarius« je zapsán kmotrem 15. 8. 1626 (Bernardovi, synu Zigmunda Galečky, kožišníka), 10. 5. 1627 »Joannes Italus murarius« (Stanislavovi, synu Adama Vařila), 11. 6. 1629 (Evě, dceři Václava Haluzky, šafáře podstatského), 5. 5. 1630 (Janovi, synu Andryse lazebníka), 19. 5. 1630 (Janovi, synu Pavla šafáře), 31. 6. 1630 (Martě, dceři Adama Vařila), 1. 11. 1630 (Ondřeji, synu Balcara zahradníka), 6. 6. 1631 (Anně Václava Haluzky), 19. 6. 1631 (Anně Václava Olši z Týna), 21. 10. 1632 (Martinovi Jakuba Dovrtíla), 5. 1. 1633 (Zuzaně, dceři Václava Velechy z Loučky), 6. 12. 1633 (Zuzaně, dceři Václava Olši z Týna), 3. 2. 1634 (Marianě, dceři Zigmunda Příborského), 29. 3. 1634 (Zigmundovi, synu Jiříka Welssera), 29. 5. 1634 (Janovi, synu Jiříka Klosa), 30. 9. 1634 (Martinovi, synu Martina Wolfa), 19. 1. 1635 (Pavlovi, synu Jiříka Wawerky), 24. 3. 1635 (Jiříkovi, synu Balcara Zahradníka), 26. 8. 1636 (Marianě, dceři Jiříka Klosa), 26. 9. 1636 (Václavovi, synu Adama tesaře), 16. 8. 1637 (Bartolomějovi, synu Urbana pastýře), 24. 8. 1637 (Anně, dceři Ondry Škabracha), 24. 12. 1637 (Anně, dceři Jiříka Klosa), 28. 4. 1638 (Rozině, dceři Jana Welssera), 15. 10. 1641 (Havlu, synu Tomáše Kašpárka), 9. 1. 1642 (Pavlovi, synu Marka Lutnara), 3. 3. 1642 (Marianě, dceři Balcara Zahradníka), 10. 7. 1642 (Tomášovi, synu Martina Strnadla z Hlinska), 8. 4. 1644 (Jiříkovi, synu Pavla Kučery). Křestní matřice má také oddělení pro zápisy z vesnic nepřifařených, a tam je Jan Vlach rovněž zapsán jako kmotr: 9. 4. 1626 (kmotrem Salomeně, dceři Jana Jakubků z Něčic; tento zápis je shodný se zápisem shora uvedeným 11. 4. 1626!), 13. 12. 1626 (Tomášovi, synu Jakuba Dovrtěla z Bohuslávky). Ve všech těchto zápisech je střídavě nazýván Jan Vlach nebo Honz Vlach, celkem 33 krát.

Jeho manželka Anna, nazývaná pravidelně Anna Vlaška je jako kmotra při křtu zapsána v matrice 29 krát, naposledy ještě 1. 7. 1651.

Je pozoruhodné, že veliké mezery jsou v kmotrovství Jana Vlacha v r. 1623 jaro 1625, 1628, 1638-1641, 1643. Mohl být v oněch letech snad zaměstnán i mimo Lipník. Jeho manželka Anna se však v letech 1638-1641 v Lipníku zdržovala, jak svědčí 9 zápisů z oněch let.

III. Také svědkem při sňatku byl Jan Vlach v Lipníku několikrát: 10. 1. 1627 (při sňatku Mathese Zaina, vojína »von der Polnische Neustadt« a Anny »verlassene von dem Hans Ritzener, Leuttenandt auf dem Schlos Helffenstein« je zapsán s Pavlem Galečkou na prvním místě Hans zedník Italus, »conclivis Lipnicens.«), 7. 7. 1632 (Honz Vlach), 19. 7. 1633 (Jan malíř pojal sobě Kateřinu, dceru n. Jana Podoby, svědci Jan Němeček, Hanz Vlach, Lipenští), 20. 5. 1636 (Mikuláši Sabákoví z Brušperku a Juliáně Mitiskové), 8. 5. 1640 a 11. 2. 1642.

IV. Úmrtí matrika třikrát zmiňuje Jana Vlacha:

Ke dni 20. 9. 1630 je zápis: »U Jana Vlacha Hrubeš umřel.« V r. 1632 (13. 1.) »Janovi Vlachovi syn umřel.« Připsáno druhou rukou: »Zvonili Michalem.« »Umřelo dítě Hanzovi Vlachovi, zvonilo se velkým,« je psáno ke dni 31. 7. 1633.

K tomu ještě jsou v rodní matrice dva zajímavé zápisy: »Dne 8. Maii z města Lipníka Jiřík Vlachů s Barborou manželkou svou zplodili syna Ludvíka.« (R. 1643, I, 80.) »Ultima Maii Jiřík hofer u vlachů se svou manželkou Annou zplodili syna Václava.« (R. 1643, I, 80.)

Poměrně dosti zpráv podává nejstarší matrika lipenská o staviteli zvonice. Nezapomenala však, bohužel, co by nás nejvíce zajímalo: kdy vážený mistr Jan Vlach zemřel. V úmrtí části matriky zeje totiž citelná mezera. Schází v ní zápisy od května 1642 až do r. 1654. Podle rodních zápisů je dosvědčen pobyt Jana Vlacha z Lipníku ještě r. 1644. S největší pravděpodobností lze soudit, že mistr lipenské zvonice zemřel v letech 1644-54. Jeho manželka žije v Lipníku ještě r. 1651, ale ani její úmrtí zápis se v matrice v pozdějších letech nenalézá.

Dr. Josef Skutil:

## Dva drobné příspěvky k historiografii Hostýna.

Při studiu pravěk a časně historické minulosti hostýnské byl jsem nucen probratí se starší topografickou literaturou hostýnskou, z níž vyjímám tyto dvě drobnosti:

1. *H o s t ý n na některých starých mapách.*

Východomoravský Hostýn v bystrické skupině severní části moravských Bílých Karpat, flyšový pískovcový vrch

735 m vysoký, dominující bod značné části Pomoraví a Po-bečví, který byl velmi dobře znám jako výhodná sídlištní posise již pravěkým a časně historickým okupacím moravským,<sup>1)</sup> byl přirozeně také znám téměř všem starým kartografům moravským,<sup>2)</sup> kteří téměř nikdy neopomínali toto význačné místo na svých mapách a ve svých edicích zakreslovati. Přes to nebude bez zajímavosti všimnouti si blíže a upozorniti na některé detaily, jak je na některých starých moravských mapách tento důležitý geografický bod a význačné poutní místo během vývoje moravské mapografie značen a zakreslován; je to pouze několik drobných příspěvků k poznání známosti hostýnské podle výběru map, jež mi byly k dispozici,<sup>3)</sup> ale bylo by si přát a nebylo by bez škody sepsati všechny výskyty Hostýna ve vývoji celé moravské mapografie; k tomuto úkolu jsou tyto řádky jen malým příspěvkem.

Nejstarší známá mapa Moravy, zhotovená Pavlem F. Fabriciem r. 1569, Hostýn výslovně ještě neoznačuje,<sup>4)</sup> ale východně od »Bistrütz« je zakreslena na této mapě zcela jednoduchým homolovitě do sebe zasahujícím způsobem skupina hor (je to celkem 24 kopcovitých značek), do nichž je určitě Hostýn pojat. Ale již Jan Amos Komenský, »schoďiv — podle vlastního přiznání — Moravu několikráte a na radu sobě rozmyslně přiznav lidí těchže míst povědomé,« zakreslil na své klasické mapě Moravy, která »ukazuje Komenského v roli vynikajícího pracovníka na poli tehdejšího snažení geografického vlastivědného.«<sup>5)</sup> na mapě, která je důležitým historicko-geografickým pramenem pro poznání

<sup>1)</sup> Srv. Pravěk Hostýna, Hlasy Svatohostýnské XXIX. 1933, Z pravěku Hostýna (Val. Meziříčí 1943).

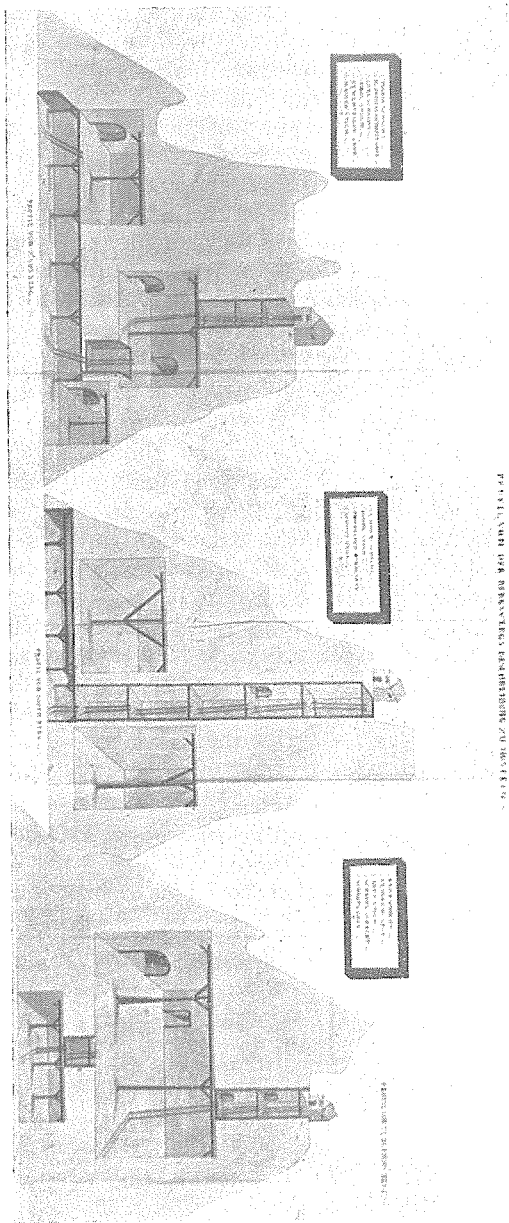
<sup>2)</sup> Všeobecný přehled podává nejnověji B. Šalomon v Československé Vlastivědě I. (1929), str. 227-254, starší je přehled Kameníčkův v Mor. Vlastivědě I. (1897), 8-16, srv. i d'Elvert, Von den Landkarten in Mähren und Osterr. Schlesien (Schriften d. histor. statist. Sektion d. k. u. k. mähr. schl. Gesellschaft des Ackerbaues, der Natur- u. Landeskunde V. Heft Brünn, 1853).

<sup>3)</sup> Podle t. zv. Molloyovy sbírky, uložené v Zemské a univ. knihovně v Brně, k níž srv. obsáhle Prof. Jos. Matzura, Die ältesten und älteren Landkarten von Mähr., Museum Francisceum Annales MDCCCXCVI, S. 265-324.

<sup>4)</sup> Reprodukce její u Fr. Kolářka. Nejstarší mapa Moravy, Čas. zem. musea v Brně XXX (1938), str. 1-34.

<sup>5)</sup> B. Šalomon i. c. 249.

Obr. 1. Fantastické plány dolů hostýnských podle plánů z r. 1755.



současné Moravy<sup>6)</sup> a jež se stala, — jak je všeobecně známo — vedle Aretinovy mapy (1619) výhradním pramenem kartografických vědomostí o našich zemích všem světovým atlasům na počátku 18. stol.,<sup>7)</sup> zakreslil na této své mapě Hosteyn mons a naleziště zlata severových. Hosteyn mons. Dále je zakreslen Hostýn na př. na další Vischerově mapě z r. 1692, ale je označen jako *M. Hostein* na současné italské mapě téhož roku, nesoucí název *Il Ducato di Silesia Et Il Marchesato Di Moravia (Anno 1692).*<sup>8)</sup>

Po Komenského mapě je nejvýznačnější ze starých moravských map Müllerova mapa (1716, 1720) — Joh. Chr. Müller (1673-1721), »Ingenieur-Hauptmann« byl z nejvýznačnějších rakouských kartografů prvé polovice osmnáctého století — která dala vlastně základ mapování josefinskému. Müller na hradištské složce své velké mapy »Tabula Generalis Marchionatus Moraviae«, vydané nákladem stavů a kreslené Joh. Chr. Leitigen v Brně, na listu »2. Marchionatus Moraviae Circulus Hradistiensis«<sup>9)</sup> zakresluje jižně Bystrice u Slawkova kopec označený †, který blíže neoznačuje a nejmenuje, ale kterým je nepochybně míněn Hostýn. Je zajímavá a důležitá, že zmínka o hostýnském dolování se již dále více neuvádí, ač Müller výslovně na této tzv. velké kartě speciálně jinde připomíná a v legendě označuje »13 M. Mons. 14 Fodina Ferri. 15 Thermae. 16 Aluminií fodina«. Je důležité podotknouti, že také na Müllerově »Tabula Generalis March. Moraviae«<sup>10)</sup> Müller — jak praví a upozorňuje Matzura — »von den natürlichen Schätzen . . . nicht bezeichnet, weil Müller eine eigene Karte herausgeben wollte.«<sup>11)</sup> Je veliká škoda, že se nám tato mapa — o informace žádal Müller i Středovského, který by byl jistě neopomenul zmíniti se o Hostýně — nezachovala, která by byla poskytla zmínku i o Hostýně.

Z dalších moravských map sluší vytknouti tyto hostýnské zmínky.

<sup>6)</sup> Ke Komenského mapě srv. d'Elvert I. c. 83-84 a ze starší lit. cit. plně Č. Zibrtem BCH V. str. 333, 477-480 hlavně Metelka J. v ČCM, LXVI. 1892, 168-238 a Kameníček v ČMM, XVI. 1892, 144-51.

<sup>7)</sup> B. Salamon I. c. 249, o tom, že tento Komenského záznam výskytu zlata se zakládá asi na současných hostýnských nálezích zlatých bojských »duhovek« srv. v mém čl. v Num. čas. čl. X. 1934, 14-15.

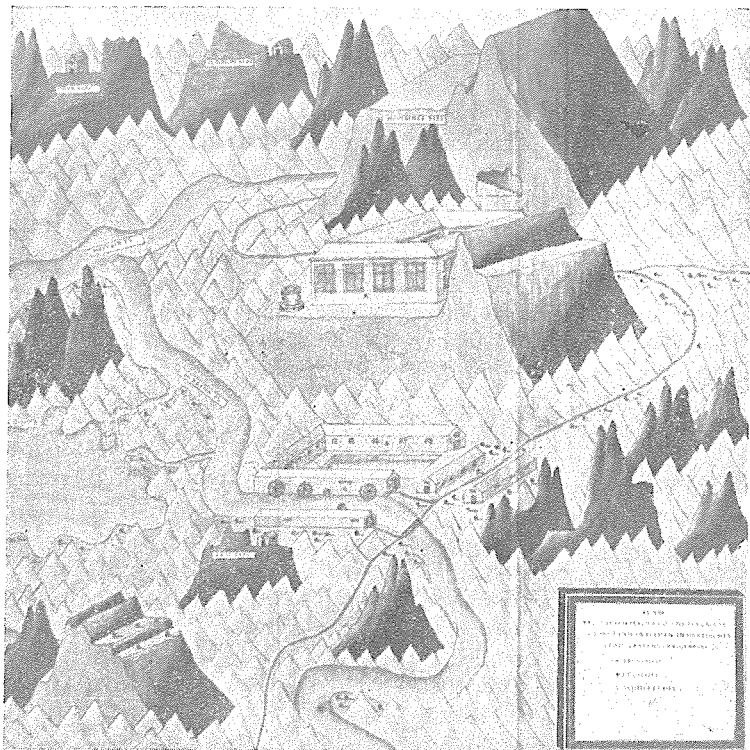
<sup>8)</sup> Její popis viz u Matzury I. c. 301.

<sup>9)</sup> Další dlouhý tit. a popis u Matzury 311.

<sup>10)</sup> Matzura I. c. 306

<sup>11)</sup> Matzura I. c. 304, 307.

Známá mapa praporníka Norb. Wencel. šl. Lincke »Mappe des March-Fluss« z r. 1719, jež sloužila za Karla VI. k projektu 1 míle dlouhého oderského kanálu, zakresluje u Bystřice kopec Hostain,<sup>12)</sup> amsterodámská Covensova a Mortierova »Carte générale du marquisat de Moravie« z roku 1742 (?), která má bohaté topografické označení a blíží se



Obr. 2. Pohled (celkový) na domnělé stříbrné doly hostýnské podle plánů z r. 1755.

svojí technikou moderním metodám kreslířským, označuje »*Hosten M.*« jako kopec (»*templum solitarium*«),<sup>13)</sup> *Hostein Mons* je také zakreslen na S. Sadesonově pařížské mapě Moravy »*Provinces unies et incorporées à la Couronne de*

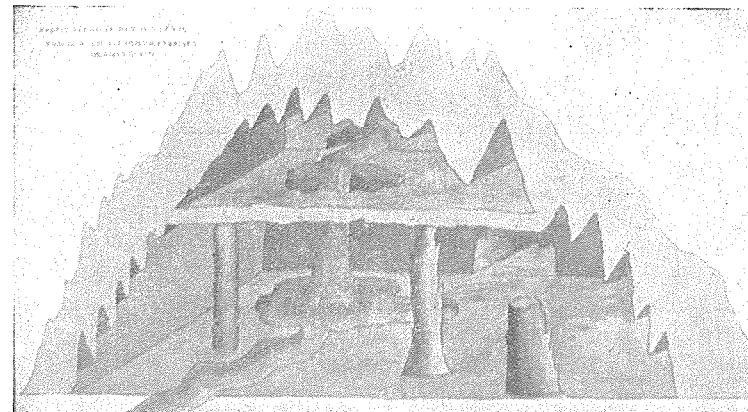
<sup>12)</sup> K mapě srv. Matzura I. c. 319.

<sup>13)</sup> Popis mapy Matzura I. c. 315.

Bohême« z r. 1679;<sup>14)</sup> na bohaté J. Venutově mapě »*Das Markgraftum Mähren*« z roku 1784, již použil také Fr. J. Schwoy ve své topografii, je označen *Hostein* jako *klášter*, a je zajímavé, že ačkoliv mapa zakresluje výslovně »ehemalige Bergwerke,« není tato značka u Hostýna uvedena;<sup>15)</sup> také na L. F. Hallerově mapě z r. 1810 je *M. Hostein* značen kaplí. Leč počátkem minulého století byl již Hostýn tak všeobecně znám, že se jeho označení pravidlem jeví na všech dalších mapách moravských.

## 2. Ještě ku zprávám o starém hostýnském dolování.

Dodatkem ke svému článku o hostýnském dolování (Hlasy XXX. 1934, 54 n.), otiskujícímu zprávy z t. zv. »Atlantis Austriaci Tomus XXII. Bohemiae Regni Pars III. Moravia. Sectio I. Geographia Antiqua et Subterranea«, chovaném



Obr. 3. Detail domnělých stříbrných dolů hostýnských podle starých plánů z r. 1755 (tzv. »Grotta«).

v Zemské a univ. knihovně v Brně (sgn. V. 90.900)<sup>1)</sup>, připojují dodatkem ze sbírky map, plánů a epigrafických falsů t. zv. »Mollovy sbírky« ony hostýnské plány, o kterých se mluví v textových svazcích zmíněného Atlantu Austriaci

<sup>14)</sup> Podrobněji Matzura 301.

<sup>15)</sup> Matzura 314-315.

<sup>1)</sup> K tomuto rukopisu a sbírce srv. obsáhle prof. Jos. Matzura, Die ältesten und älteren Landkarten von Mähren, Museum Franciscum Annales MDCCCXCV, 265 ff, v české lit. můj článek v Památkách archeologických XXX. 1927, 625.

(Hlasy 1. c. 55). Atlantis Austriaci Tomus XXII. Bohemiae Regni Pars III. Moravia. Atlantis Austriaci Tomus XXII. Bohemiae Regni Pars III. Moravia. Sectio I. Geographia antiqua et Subterranea. Nota:

#### *Hosteyn. Pl. 1.*

Plan des Silber-Bergwercks und der Grotta Zu Hosteyn in Mähren im Hradischer-Creys, Grafen von Rogendorff 1755. Mspt. z. R. L. Auf diesem Plan ist: 1. das Schloss Hosteyn A. in dem Winkel, der dem Hosteyn und Hobrawaflüsslein machen, unweit Podoly zwischen Lukow und Lhotka und ist der Ort weder auf der Müllerischen noch Homannischen Karte angezeigt. 2. Die Puch- und Schmelz-Hütten B. C. an dem Hobrowa-Flüsslein. 3. Im Prospekt die hierzu gehörige Gebürge.

Gegen Mitternacht: 1. Dodan-Berg. 2. Ulrichs-Berg. 3. Hosteyn-Berg.

Gegen Mittag: 4. Zaus-Berg.

4. Das Profil der Grotta bei Hosteyn von Nordn; ist von vielfärbigen Glanzstein.

#### *Hostein. Pl. 2.*

Profile von der Bergwercks Beschreibung zu Hosteyn. Mspt. z. R. Z. Jsou to dvě mapy kolorované, které zde podávám v reprodukci.

Prvá větší, rozměrů 1.44 m x 0.62 m nese hlavní nápis »Profil von der Bergwercks Beschreibung zu Hosteyn« a tři profily: »Profil von Zausberg«, »Profil von Dodenberg« a »Profil von St. Ulrichs Berg«. Profily jsou, jak ukazuje reprodukce obr. 1, zelenavě kresleny ve formě fantastických vrchů s chodbami a štolami, v nichž jsou dřevěná pažení a žebříky a zařízení. Na Zausbergu jsou podle legendy: 1. Maria Schacht. 2. H. Dreifaltigkeit Grub. 3. Carl Schacht. 4. Engl. Staln. 5. St. Wenzeslaw Grub. 6. Wasser Staln. V »Dodenberg« jsou pak zakresleny:

1. St. Johans Schacht. 2. Himmel Staln. 3. Unschuldich Kindl Grub. 4. Schmit Grub a konečně v St. Ulrichs Bergu jsou: 1. Keiser Schacht. 2. Sr. Ulrichs Grub. 3. Luft Staln. 4. Schaufl Schacht. 5. Schacht Grub.

Druhá mapa, rozměrů 1.00 m x 0.63 m, nese titul »Plan des Silber Bergwercks und der Grotta zu Hosteyn in Mähren, in Hradischer Crais. Grafen von Rogendorf (A. Das Schlos.

B. Puchhit. C. Schmöltzhit)«; na postranním profilu »Profil der Grotta bey Hosteyn von Norden, ist von vilfärbigen Glanzstein«. Mapu není nutno podrobněji popisovati, protože je dostatečně zřetelná z reprodukované kopie (obr. 2 a 3).

Obě mapy byly zhotoveny, jak nese jejich letopočet, roku 1755 a nepotřebují téměř žádného slovního doprovodu.

Miloš Semerák:

## Slovenské styky města Hranic v minulosti.

Slováci, kteří byli ve dnech 18.—20. října 1947 hosty města Hranic a okresu, nespokojili se jen slavnostním uvítáním, projevy a zájezdy, ale všímali si skutečných dokladů o stycích a vzájemnosti československé. Poukazovali na to, že tu nespátřují slovenské noviny nebo slovenské knihy.

Kdysi bylo jinak. Sledovatel starých kulturních styků se Slováky, tehdy ještě v Uhrách žijícími, by zjistil ve starých zápisech obecné školy dívčí v Hranicích, že 3. ledna 1898, tedy bezmála před 50 lety, tehdejší nadučitelka Anna Lotocká doporučuje svému učitelskému sboru, aby si společně předplatily slovenské časopisy. Objednaly tehdy »Dom a škola«. Protože tento časopis pro nepříznivé poměry, — asi pro nedostatek odběratelů přestal vycházeti — objednaly si učitelky 11. února 1898 dva slovenské časopisy: »Dennica« a »Slovenské listy«. Nutno zde připomenouti, že tehdejší učitelka měla měsíčně 30 zlatých. Časopis »Dennica«, který je dodnes v učitelské knihovně zmíněné školy, stál ročně 1 zlatý, redigovala jej Tereza Vansová a sledoval pilně slovenský i český kulturní život.

Byla tehdy vůbec doba čilých kulturních styků se Slovenskem.

V letech 1898-1899 byl ve Vsetíně zaměstnán u stavitele Michala Urbánka, dnešní slovenský národní umělec Dušan Sama Jurkovič, rodák z Turé Lúky, který právě v tomto kraji došel uměleckého uplatnění. Na Radhošti zbudoval slohové dřevěné stavby, jejichž malířskou výzdobu vytvořil sám Mikoláš Aleš.

Lázně Teplice u Hranic měl v těchto letech pronajaty brněnský stavitel Antonín Tebich, přítel Joži Úprky. Byl člověk uměleckých sklonů a stýkal se s tvůrci Sdružení výtvarných umělců v Hodoníně. Tebich povolal r. 1901 Jurko-



více a zadal mu úpravu lázni. Jurkovič postavil v Teplicích rázovité budovy a znamenitá stolařská dílna mistra Antonína Loubka v Hranicích, v Nádražní, nyní Stalinově třídě, dodala podle Jurkovičových návrhů nábytek do pokojů v lázeňských budovách. Jistě v mnohých hranických rodinách mají nábytek o němž nevědí, že jej nynější národní umělec slovenský navrhl.

Světová válka přerвала styky se Slovenskem, ale hned po převratě po první světové válce byl učiněn pokus o nové styky. Národní jednota v Hranicích uspořádala Slovenský večer. Bohužel zůstalo jen při pokuse.

Moderní doba a rozvoj lázni i nové nazírání na lázeňské stavitelství odstranilo Jurkovičovy rázovité stavby v Teplicích. Také na Radhošti jeho dílo chátrá a s ním i dílo v Praze právě oslavovaného Mikoláše Alše.

## DROBNÉ ZPRÁVY

### Moravské chmelařství před čtyřiceti lety.

Před 40 lety, v roce 1907, vykazovala chmelem osázená plocha na Moravě 783 hektarů. V uvedeném roce byla celková sklizeň 9.488 celních centů. Průměrná cena za chmel byla 40—60 korun.

V chmelařském obvodu tršickém bylo tehdy 45 chmel pěstujících obcí a mimo tršický obvod pěstoval se chmel na Moravě ještě v 74 obcích, takže se pěstoval celkem v 119 obcích, které se nacházely ve 14 soudních okresích.

Náklad spojený se zařízením tyčové chmelnice byl tehdy na 1 měřici tento:

|   |           |
|---|-----------|
| rigolování půdy . . . . .                         | 80.— Kčs  |
| dělání důlků, hnojení a zavázání chmele . . . . . | 60.— Kčs  |
| za 16 fůr hnoje po 8.— Kčs s dovozem . . . . .    | 128.— Kčs |
| za 1000 tyčí po 40 hal. s dovozem . . . . .       | 400.— Kčs |
| zařízení sušárny: lisy a j. . . . .               | 300.— Kčs |

dohromady: 968.— Kčs

Neméně zajímavě vyhlízejí dnes tehdejší výrobní náklady. Tak na příklad na postavení tyčí na 1 měřici na jaře platilo se 6 K, za ostatní ruční práce, t. j. za první rozkopání a druhý řez, odstranění výhonů, uzavování a kopčení úhrnem 35 K a za obírání chmele 50 hal. od jedné mírky. Čtvero zkyprění půdy rádlováním po 1.60 K, t. j. 6.40 K, orání podzimní 3 K, odorání jarní 3 K, kácení chmele, řezání a dovoz domů 15 K, odmotání šlahounů a postavení tyčí na podzim 2 K.

Mikuláš Klupal.

## Nakladatelství PRÁCE, Praha II., Václavské nám 15, vydalo:

*Rozkošná dětská kniha.* Dva londýnští kluci Petr a Zrzek, s kterými se naši malí čtenáři seznámili již v románku *Normanův Dálek Tajemná služba*, jenž byl do týdne rozebrán, jsou také hrdiny dalšího románu pro chlápce z pera téhož autora *»Nebezpečný poklad«*. (Nakl. Práce, váz. 90 Kčs.) Chlapeč Petr a Zrzek žijí po dobu války na venkově. V blízkém okolí je zřícenina starého převorství, v němž je ukryt poklad, kolem něhož se rozvine napínavý děj.

*Hovor všedních dnů*, v němž se používá nejvíce běžných slovních obrátů, musí si především osvojit každý, kdo chce ovládat cizí jazyky. *Praktická učebnice ruského jazyka*, (nakl. Práce, brož. 85 Kčs), jejíž autorem je A. Cygankov, má tu důležitou vlastnost, že seznamuje s hovorovou rústinou denního života. Výstizný úvod do fonetiky ruského jazyka, přístupně vyložená gramatika, názorné cvičné i kontrolní testy, to jsou jen některé z předností Cygankovovy učebnice. Její první sešitově vydané bylo značně rozšířeno mezi návštěvníky jazykových kursů a dobře naučilo rústině tisíce žáků.

V básnické edici KLIN, redigované Jaroslavem Seifertem, vychází sbírka veršů mladého básníka Jana M. Tomeše, nazvaná **RUBY** (nakl. Práce, brož. 45 Kčs). Jan M. Tomeš prokázal neobvyklou formální zralost již ve svém »Klubku Ariadniné«. Pod dokonalou formou jeho veršů v »Rubech« cítíme žehnout složité vášně dneška a vycítujeme v nich hluboké napětí myšlenkové, které básníka staví až na pomezí metafysiky, kde »cíp věci zříš lehce nadzdvižen...«

*Námořnický život*, jeho jedinečnost, strasti, tvrdosti i radosti zpodobnil Leonid Sobolev v rázovité knize **Mořská duše** (nakl. Práce, brož. 140 Kčs). Není to román, v němž by vystupoval jako ústřední hrdina člověk. Hrdinou Sobolevovy knihy je samo Baltické moře a celé ruské námořnictvo i Rudé baltické loďstvo. V pásmu humoristicky laděných příběhů poznáme celou galerii námořníků, od starých mořských vlků, kteří ještě klejí a nadávají, až po mladou generaci zdvořilých, uhlazených a ochoťných komsomolců. — Radou humoru, napínavých operací a zápasů ponorek a jiného loďstva i jeho posádek končí Sobolev svou knihu, z níž dýchá hluboká znalost moře a láska k mužům, kterým je oceán druhým domovem.

*Konec staré Francie.* Proslulý ruský romanopisec Ilja Erenburg zírával velkou část svého života ve Francii, která se mu stala druhým domovem. Proto se mu podařilo v jeho novém románu **Pád Paříže** (nakl. Práce, brož. 120 Kčs) mistrně vyvolat dobovou atmosféru Paříže v letech 1936—1940 a zpodobnit politický život Francie od začátků Lidové fronty až po německou okupaci.

*Dobrodružný život* prožíval Miquel de Cervantes Saavedra, autor slavného satirického románu »Důmyslný rytíř Don Quijote de la Mancha«. František Kožík napsal o něm životopis **Cervantes** (nakl. Práce, brož. 36 Kčs), vědecky spolehlivý a zároveň velmi poutavý tím, že nám zobrazil jak Cervantesovy pestré životní osudy, tak zajímavou dobu renesance, zlatou dobu španělské literatury. Kožíkova kniha je zase jednou životopisem, který spojuje živost vyprávění se zasvěcenou poučeností.



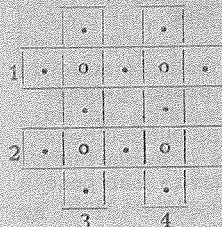
**Román ze života podloudušů.** Spisovatel B. Horst, který si již dávno získal uznání kritiky a čtenářstva pro svou epickou vložku, projevil plně své schopnosti v románu **Peteje noci**, který vychází v novém vydání (nakl. Práce, brož. 110 Kčs). Je to román ze života podloudušů, promítnutý do drsné a krásné horské přírody.

**Nový časopis historický Sborník pro hospodářské a sociální dějiny**, který řídí dr. V. Husa s redakčním kruhem, vstupuje do druhého ročníku. První dvojčíslo přináší v bohatém obsahu závaznou sociálně historickou studii Christophera Hilla, Anglická revoluce, prof. Jan Kořan dále seznamuje čtenáře s dějinami českého železářství v počátcích kapitalismu, Gustav Skalský přispívá zasvěceným článkem k otázce zkoumání dějin, cen a mezd, Václav Vojtíšek zajímavě píše o prvopočátcích Prahy, Jaroslav Böhm o původu a vzniku Slovánů, Pierre George o vývoji hospodářských a sociálních dějin ve Francii. Nekrolog významného francouzského historika Marc Blocha z pera Alberta Sadoula a řada referátů o publikacích tematicky příbuzných uzavírá dvojčíslo Sborníku, který důsledně probíjí nový směr v českém dějepisectví. Sborník pro hospodářské a sociální dějiny vydává nakl. Práce. Cena 50 Kčs.

## HÁDANKÁŘSKÝ KOUTEK

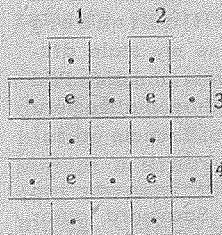
### Rámcovky.

I.



1. dravý pták  
i borec zve se,
2. voda v něm  
k řece se nese,
3. listnatý strom  
všichni znáte,
4. vodní květinu  
tu máte.

II.



1. polní plodina  
je to,
2. roku část —  
ne však léto,
3. počet zná  
i malé děcko,
4. lesní zvíře —  
a máš všecko.

### III. Doplněte předponami

Které — hádky děti rády poslouchají?

Který — škrt je dětem nebezpečný?

Který — žák udělá nejjemnější síť?

Které — stávky jsou denně při vyučování?

### IV. Hádanka.

Jisté město v zemi Moravsko-slezské je jednou **valašské**, po druhé **velké**?

### V. Háčkovka.

Dáš-li na mě háček, rybu máš,  
sejmeš-li jej, pole ladem leží zas.

### VI. Číselka.

Žluté listí tiše padá  
smutno, pusto 12 3245  
zmlkla v lesích ptačí píseň  
zvadlo listí v 62782451

Rozluštění hádanek zašlete nejpozději do 20. prosince t. r. Redakci viazt. sborníku Záhorská kronika v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

**Rozluštění hádanek z čísla 3:** Na sv. Martina kouřívá se z komína.  
Ú je z d = Újezd. — Polínko, kolínko. Mikuláš Aleš. — Starosta —  
Podzim, opona, doba, zná, ia, z.